

दीर्घ *p. p.* [दृ-क्त] 1 Torn, rent, split &c. -2 Frig-
tened, afraid. -र्णम् 1 Cutting, a rent. -2 Fear.

दे 1 *Ā.* (दयते, दात, *desid.* दित्सते) To protect, cherish.

देदीप्यमान *a.* Shining intensely, bright, blazing,
resplendent.

देय See under दा.

देव 1 *Ā.* (देवते) 1 To sport, play, gamble. -2 To
lament. -3 To shine. -4 To throw, cast. -With परि to
lament, mourn.

देव *a.* (-वी *f.*) [दिब्-अच्] 1 Divine, celestial; Bg. 11.
11; Ms. 12. 117. -2 Shining; यज्ञस्य देवमृत्विजम् Rv. 1. 1. 1.
-3 Fit to be worshipped or honoured. -वः 1 A god,
deity; एको देवः केशवो वा शिवो वा Bh. 3. 120. -2 (*a*) The
god of rain, an epithet of Indra; as in द्वादश वर्षाणि देवो न
वर्ष; अवर्षयदेवः Rām. 1. 9. 18; काले च देशे च प्रवर्षय देवः Bu.
Ch. 2. 7. (*b*) A cloud. -3 A divine man, Brāhmaṇa, as in
भूदेव. -4 A king, ruler, as in मनुष्यदेव; तां देवसमितिं (अभ्या-
गच्छत्) Mb. 3. 130. 22. -5 A title affixed to the names of
Brāhmaṇas; as in गोविन्ददेव, पुरुषोत्तमदेव &c. -6 (In dramas)
A title of honour used in addressing a king, ('My lord',
'Your majesty'); ततश्च देव Ve. 4; यथाज्ञापयति देवः &c. -7
Quicksilver. -8 The Supreme Spirit; हित्वा च देहं प्रविशन्ति
देवं दिवौकसो यामिव पार्थ सांख्याः Mb. 12. 301. 112. -9 A fool
-10 A child. -11 A man following any particular
business. -12 A lover. -13 Emulation. -14 Sport, play.
-15 A husband's brother (cf. देव, देवर). -16 A lancer.
-वम् An organ of sense; देवानां प्रभवो देवो मनसश्च त्रिलोककृत्
Mb. 14. 41. 3. [cf. L. *deus*; Gr. *deos*]. -Comp. -अंशः
a partial incarnation of god. -अगारः, -रम् a temple.
-अङ्गना a celestial damsel, an *apsaras*. -अतिदेवः,
-अधिदेवः 1 the highest god. -2 an epithet of (1) Śiva.
(2) Buddha. (3) Viṣṇu. देवातिदेवो भगवान् प्रसूतिरंशे हरियस्य
जगत्प्रणेता Hariv. -अधिपः 1 an epithet of Indra. -2 the
supreme god. -अनीकम् an army of celestials. -अनुचरः,
-अनुयायिन् *m.* an attendant or follower of a god;
निशम्य देवानुचरस्य वाचं मनुष्यदेवः पुनरप्युवाच R. 2. 52. -अन्धस्
n., अन्नम् 1 the food of gods, divine food, ambrosia. -2
food that has been first offered to an idol; see Ms. 5. 7
and Kull. thereon. -अभीष्ट *a.* 1 liked by or dear to
gods. -2 sacred or dedicated to a deity. (-ष्टा) piper
betel. -अरण्यम् the garden of gods, the Nandana gar-
den; अलमुद्द्योतयामासुर्देवारण्यमिवर्तवः R. 10. 80. -अरिः a de-
mon. -अर्चनम्, -ना 1 the worship of gods. -2 idolatry.
-अर्पणम् 1 an offering to the god. -2 the Veda; पृथग्-
भूतानि चान्यानि यानि देवार्पणानि च Mb. 13. 86. 17 (see com.).
-आवसथः a temple. -अश्वः an epithet of उच्चैःश्रवस्, the
horse of Indra. -आक्रीडः 'the garden of the gods',
Nandana garden. -आजीवः, -आजीविन् *m.* an attendant
upon an idol. -2 a low Brāhmaṇa subsisting by
attendance upon an idol and upon the offerings made
to it. -आत्मन् *a.* 1 consecrated, holy, sacred. -2 of a

divine nature. (-*m.*) 1 the divine soul; ते ध्यानयोगानुगताः
परयन् देवात्मशक्तिं स्वगुणैर्निगूढाम् Svet. Up. 1. 3. -2 the
holy fig-tree. -आयतनम् a temple; Ms. 4. 46; न देवा-
यतनं गच्छेत् कदाचिद् वाऽप्रदाक्षिणम् । न पीडयेद् वा वज्राणि न देवा-
यतनेष्वपि ॥ Kūrma P. -आयुधम् 1 a divine weapon. -2
rainbow. -आयुष्म् the life-time of a god. -आलयः
1 heaven. -2 a temple. -आवासः 1 heaven. -2 the
holy fig-tree (अश्वत्य). -3 a temple. -4 the Sumeru
mountain. -आहारः nectar, ambrosia. -इज् *a.* (nom.
sing. देवेद्-द्) worshipping the gods. -इज्यः an epithet
of Brīhaspati, preceptor of the gods. -इन्द्रः 1 an epithet
of Indra. -2 of Śiva. -इष्ट *a.* dear to gods. (-ष्टः)
bdellium. (-ष्टा) the wild lime tree. -ईशः an epithet of
(1) Indra. (2) Śiva. (3) Viṣṇu. (4) Brahman. (-शी)
N. of Durgā; also of Devakī, mother of Kṛiṣṇa. -ईश्वरः
N. of (1) Śiva. (2) Indra. -उद्यानम् 1 divine garden.
-2 the Nandana garden. -3 a garden near a temple.
-ऋषिः (देवर्षिः) 1 a deified saint, divine sage such as
अत्रि, भृगु, पुलस्त्य, अङ्गिरस् &c.; एवंवादिनि देवर्षी Ku. 6. 84
(*i. e.* अङ्गिरस्); अथ देवऋषी राजन् संपरेतं तृपात्मजम् Bhāg.;
आब्रह्मभुवनल्लोका देवर्षिपितृमानवाः । तृप्यन्तु पितरः सर्वे मातृमातामहा-
दयाः Tarpaṇamantra. -2 an epithet of Narada; देवर्षीणां
च नारदः Bg. 10. 13. 26. -ओकस् *n.* the mountain Meru
or Sumeru. -कन्या a celestial damsel, a nymph; also
देवकन्यका. -कर्ममाः sandal, aloe wood, camphor, saffron
pounded together and made into a paste. -कर्मन् *n.*,
-कार्यम् 1 a religious act or rite, divine command;
अनुष्ठितदेवकार्यम् R. 12. 103. -2 the worship of gods.
-काष्ठम् the Devadāru tree. -किरी N. of a Rāginī;
ललिता मालती गौरी नाटी देवकिरी तथा । मेघरागस्य रागिण्यो
भवन्तीमाः सुमध्यमाः ॥ -कुटम् a temple. -कुण्डम् a natural
spring. -कुलम् 1 a temple. -2 a race of gods. -3 a
group of gods. -कुल्या the celestial Ganges. -कुसुमम्
cloves; एलां च देवकुसुमं त्वक्पत्रं देवदारु च Śiva. B. 30. 14.
-खातम्, -खातकम् 1 a natural hollow among moun-
tains. -2 a natural pond or reservoir; Ms. 4. 203.
-3 a pond near a temple. -बिल a cavern, chasm. -गणः
a class of gods. -गणिका an *apsaras*; q. v. -गतिः the
path of देवलोक; अनुज्ञातश्च रामेण ययौ देवगतिं मुनिः A. Rām.
2. 1. 40. -गन्धर्वः an epithet of Nārada. (-र्वम्) a
particular mode of singing. -गर्जनम् thunder. -गर्भः
see हिरण्यगर्भः; Rām. 2. 40. 23. -गायनः a celestial choris-
ter, a Gandharva. -गान्धारी N. of a Rāginī; गान्धारी
देवगान्धारी मालवी श्रीश्च सारवी । रामकीर्यपि रागिण्यः श्रीरामस्य प्रिया
इमाः ॥ -गिरिः 1 N. of a mountain; cf. Me. 44. -2 N. of
a town (Daulatabad). -गिरी *f.* N. of a Rāginī. -गुरुः
1 an epithet of Kaśyapa (the father of gods). -2 of
Brīhaspati (the preceptor of gods). -गुह्यो an epithet
of Sarasvatī or of a place situated on it. -गुह्यम् 1 a
secret only known by gods. -2 death. -गृहम् 1 a
temple. -2 the place of a king. -3 a planetary sphere.
-ग्रहः a class of demons who causes harmless madness.
-चरितम् the course of action or practices of the gods;
न देवचरितं चरेत्. -चर्या the worship or service of gods.